# NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

L. A. GEELHOED

prednesené 19. januára 2006 [1]

## I — Úvod

1. V prejednávanej veci Tribunal Superior de Justicia de Cantabria (Španielsko) položil Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky týkajúce sa okrem iného výkladu článku 22 nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (ďalej len „nariadenie č. 1408/71") [2].

2. Tieto otázky boli položené v rámci konaní medzi pánom Aceredom Herrerom a Servicio Cántabro de Salud, ktoré sa týkajú odmietnutia posledným uvedeným nahradiť cestovné, ubytovacie a stravovacie výdavky vynaložené pánom Aceredom Herrerom na nemocničnú liečbu v Paríži, ako aj výdavky vynaložené jeho rodinným príslušníkom, ktorý ho sprevádzal.

1 — Jazyk prednesu: angličtina.

2 — Ú. v. ES L 149, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 35; pozri najmä kodifikovanú verziu vyplývajúcu z nariadenia Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996, ktoré mení a dopĺňa a aktualizuje nariadenie (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, a nariadenie (EHS) č. 574/72, ktorým sa stanovuje postup na vykonávanie nariadenia (EHS) č. 1408/71 (Ú. v. ES L 28, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 3).

## II — Právny rámec

A — *Právo Spoločenstva*

3. Článok 22 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 stanovuje:

„Zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá spĺňa podmienky právnych predpisov príslušného štátu na nárok na dávky, pričom ak je to vhodné, zohľadnia sa ustanovenia článku 18:

a) ktorej stav si vyžaduje okamžité dávky počas pobytu na území iného členského štátu;

...

c) ktorá má povolenie príslušnej inštitúcie odísť na územie iného členského štátu, aby tam dostala ošetrenie primerané jej stavu,

4. Druhý pododsek článku 22 ods. 2 stanovuje, že „povolenie požadované podľa odseku 1 písm. c) nemožno odmietnuť, ak takéto ošetrenie patrí medzi dávky, ktoré stanovujú právne predpisy členského štátu, na území ktorého má dotknutá osoba bydlisko, a keď nemôže byť dotknutej osobe poskytnuté takéto ošetrenie v čase zvyčajne potrebnom pre obdržanie tejto starostlivosti na území členského štátu, kde ma bydlisko, s ohľadom na jej súčasný zdravotný stav alebo pravdepodobný ďalší priebeh ochorenia".

má nárok na:

5. Hlava III oddiel 7 kapitola 1 nariadenia č. 1408/71 [3], nazvaná „Náhrada medzi inštitúciami", obsahuje jediné ustanovenie, a to článok 36, ktorý znie takto:

i) vecné dávky poskytované v mene príslušnej inštitúcie inštitúciou miesta pobytu... v súlade s ustanoveniami právnych predpisov, ktoré uplatňuje táto inštitúcia tak, akoby bol u nej poistený. Dĺžka doby, počas ktorej sa dávky poskytujú, sa však spravuje právnymi predpismi príslušného štátu;

„1. Vecné dávky poskytované v súlade s ustanoveniami tejto kapitoly inštitúciou niektorého členského štátu na účet inštitúcie iného členského štátu sa nahradia v celom rozsahu.

ii) peňažné dávky poskytované príslušnou inštitúciou v súlade s ustanoveniami právnych predpisov, ktoré uplatňuje. Na základe dohody medzi príslušnou inštitúciou a inštitúciou miesta pobytu alebo bydliska môže takéto dávky v súlade s ustanoveniami právnych predpisov príslušného štátu poskytovať inštitúcia miesta pobytu alebo bydliska v mene príslušnej inštitúcie."

2. Náhrada uvedená v odseku 1 sa určuje a uskutočňuje v súlade s postupom upraveným vykonávacím nariadením uvedeným v článku 98 na základe preukázania skutočných výdavkov alebo na základe paušálnych platieb.

3 — Pozri kodifikovanú verziu nariadenia Rady (ES) č. 118/97.

V druhom prípade majú byť paušálne platby také, aby náhrada bola čo najbližšie skutočným výdavkom.

3. Dva alebo viac členských štátov alebo príslušných orgánov týchto štátov môže zabezpečiť iné metódy úhrady alebo vzdať sa všetkých úhrad medzi inštitúciami, ktoré podliehajú ich právomoci."

B — *Vnútroštátne právo*

6. Článok 18 ods. 1 dekrétu č. 2766/1967 zo 16. novembra 1967 (ďalej len „dekrét č. 2766/1967"), v znení účinnom v čase nadobudnutia účinnosti nariadenia č. 1408/71, v podstate stanovil, že pokiaľ sa príjemca rozhodne obrátiť sa na iné inštitúcie ako tie, ktoré má k dispozícii, inštitúcie zodpovedné za poskytovanie zdravotnej starostlivosti nepreberajú zodpovednosť za náklady, ktoré môžu vzniknúť, s výnimkou prípadov uvedených v odsekoch 3 a 4. Nárok na náhradu bol teda stanovený v prípadoch, keď inštitúcia sociálneho zabezpečenia bezdôvodne odmietla schváliť zdravotnú starostlivosť, aj keď bola povinná tak urobiť (odsek 3) a v prípadoch, kedy si využitie iných lekárskych služieb, ako tých, ktoré boli pacientovi ponúknuté v rámci systému sociálneho zabezpečenia, vyžiadala naliehavá potreba životne dôležitej starostlivosti (odsek 4).

7. Vnútroštátny súd uviedol, že v prípadoch uvedených v článku 18 ods. 3 a 4 dekrétu č. 2766/1967 príslušný španielsky úrad sociálneho zabezpečenia poskytoval dotknutej osobe náhradu cestovných, ubytovacích a stravovacích výdavkov, ktoré jej vznikli, a prípadne aj osobe, ktorá ju sprevádzala.

8. Podľa návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa v Španielsku začal uplatňovať systém náhrady cestovných, ubytovacích a stravovacích výdavkov v prípadoch uvedených v článku 22 ods. 1 písm. a) a c) nariadenia č. 1408/71 z dôvodu ich podobnosti s dvoma prípadmi uvedenými v článku 18 dekrétu č. 2766/1967.

9. Roku 1995 bol článok 18 dekrétu č. 2766/1967 zrušený a nahradený článkom 5 kráľovského dekrétu č. 63/1995, ktorého odsek 3 obmedzuje možnosť náhrady výdavkov na jediný prípad, a to na prípad bezprostrednej, životne dôležitej naliehavosti, čím zrušil právo na náhradu na základe bezdôvodného odmietnutia schváliť starostlivosť. Návrh na začatie prejudiciálneho konania vnútroštátneho súdu sa týka situácie, ktorá nastala podľa nových pravidiel: pokiaľ je liečba poskytovaná v inom členskom štáte podľa článku 22 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71, existuje nárok na náhradu cestovných, ubytovacích a stravovacích výdavkov pre dotknutú osobu a prípadne pre inú osobu, ktorá ju sprevádza, zatiaľ čo v prípadoch stanovených v článku 22 ods. 1 písm. c) nárok na túto náhradu neexistuje.

## III — Skutkový stav a prejudiciálne otázky

10. Acereda Herrera, španielsky štátny príslušník, je poistený v rámci španielskeho systému verejného sociálneho zabezpečenia ako samostatne zárobkovo činná osoba.

11. V júli 2002 diagnostikovali Aceredovi Herrerovi vážnu chorobu, ktorá bola najskôr liečená v Španielsku.

12. Vzhľadom na niekoľko nedostatkov v poskytovaní lekárskych služieb a s ohľadom na vážnosť ochorenia požiadal pán Herrera o vydanie formulára E-112, aby mohol byť liečený primerane svojmu stavu v parížskej nemocnici.

13. Dňa 17. januára 2003 mu Servicio Cántabro de Salud vydal predbežné povolenie podľa článku 22 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 1408/71 odísť do Francúzska, aby sa tam podrobil liečbe.

14. Pán Herrera z dôvodu svojho zlého zdravotného stavu odišiel do Francúzska niekoľkokrát v sprievode rodinného príslušníka, aby sa podrobil liečbe, na ktorú bolo vydané povolenie. V dôsledku toho mu vznikli cestovné, ubytovacie a stravovacie výdavky pre neho samotného, ako aj pre jeho rodinného príslušníka v celkovej výške 19 594 eur.

15. Pán Herrera požiadal Servicio Cántabro de Salud o náhradu týchto výdavkov; jeho žiadosť však bola zamietnutá. Pán Herrera preto podal žalobu na Juzgado de lo Social n°1 de Santander, ktorý túto žalobu 17. novembra 2003 zamietol. Pán Herrera sa 21. januára 2004 proti tomuto rozhodnutiu odvolal na Tribunal Superior de Justicia de Cantabria.

16. Tribunal Superior de Justicia de Cantabria sa rozhodol konanie prerušiť a položiť Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa článok 22 ods. 1 písm. c), článok 22 ods. 2 a článok 36 nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 v znení vyplývajúcom z konsolidovaného znenia schváleného nariadením Rady (ES) č. 118/97 vykladať tak, že poistenec, ktorému príslušná inštitúcia poskytla súhlas na odchod na územie iného členského štátu, aby tam dostal primeranú starostlivosť, má nárok na to, aby mu inštitúcia, ktorá mu poskytla súhlas, nahradila cestovné, ubytovacie a stravovacie výdavky na území členského štátu, do ktorého odchádza?

2. V prípade kladnej odpovede na prvú otázku: existuje v práve Spoločenstva nejaké pravidlo alebo kritérium, na základe ktorého je potrebné určiť výdavky, ktoré možno nahradiť, ako aj ich výšku?

3. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku: je skutočnosť, že členský štát rozvíja ustanovenia nariadenia Spoločenstva tým, že prostredníctvom vnútroštátnej právnej úpravy prijíma dodatočné pravidlá, ktoré dopĺňajú obsah nariadenia a zavádzajú rozdielnu úpravu prípadov, na ktoré sa v nariadení vzťahuje rovnaký právny režim, a odrádza tak občanov od využitia určitých možností a práv, ktoré im priznáva právna úprava Spoločenstva, zlučiteľná s deľbou právomocí medzi členské štáty a inštitúcie Spoločenstva stanovenou v Zmluve, a najmä s jej článkom 10 ES (pôvodne článok 5 Zmluvy ES), ako aj s právnou povahou nariadení Spoločenstva podľa článku 249 ES (pôvodne článok 189 Zmluvy ES)? Konkrétne: je skutočnosť, že Španielske kráľovstvo ponecháva v platnosti ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré priznávajú poistencom v rámci systému sociálneho zabezpečenia práva na dodatočné dávky vo vzťahu k dávkam, ktoré im priznáva článok 22 vyššie uvedeného nariadenia, pričom však robia rozdiel medzi rôznymi prípadmi obsiahnutými v tomto nariadení, takže dodatočné dávky sa poskytujú vo všetkých prípadoch s výnimkou prípadu uvedeného v odseku 1 písm. c) bez toho, aby existovalo objektívne, primerané a rozumné odôvodnenie takéhoto rozlišovania, zlučiteľná so Zmluvou a s nariadením Rady (EHS) č. 1408/71?

4. V každom prípade:

a) Je také vnútroštátne ustanovenie, akým je článok 5 ods. 3 kráľovského dekrétu č. 63/1995, ktorý ruší článok 18 ods. 3 dekrétu č. 2766/1967 a odstraňuje možnosť poistenca španielskeho verejného systému sociálneho zabezpečenia získať náhradu výdavkov na zdravotnú starostlivosť poskytnutú zdravotníckymi zariadeniami alebo odborníkmi so sídlom na španielskom území, pokiaľ mu verejný systém nemôže poskytnúť starostlivosť, na ktorú má nárok, v primeranom čase s ohľadom na jeho aktuálny zdravotný stav a pravdepodobný priebeh choroby, aj keď riadiaci orgán systému sociálneho zabezpečenia je v takom prípade povinný poskytnúť poistencovi súhlas s tým, aby sa nechal liečiť zdravotníckymi zariadeniami a odborníkmi so sídlom na území iných členských štátov, ako je Španielsko, zlučiteľné so zákazom akejkoľvek diskriminácie na základe štátnej príslušnosti, stanoveným v článku 12 ES?

b) Je také vnútroštátne ustanovenie, akým je článok 5 ods. 3 kráľovského dekrétu č. 63/1995, ktorý ruší článok 18 ods. 3

dekrétu č. 2766/1967 a odstraňuje možnosť poistenca španielskeho verejného systému sociálneho zabezpečenia získať náhradu výdavkov na zdravotnú starostlivosť poskytnutú zdravotníckymi zariadeniami alebo odborníkmi so sídlom na španielskom území, pokiaľ mu verejný systém nemôže poskytnúť starostlivosť, na ktorú má nárok, v primeranom čase s ohľadom na jeho aktuálny zdravotný stav a pravdepodobný priebeh choroby, aj keď riadiaci orgán systému sociálneho zabezpečenia je v takom prípade povinný poskytnúť poistencovi súhlas s tým, aby sa nechal liečiť zdravotníckymi zariadeniami a odborníkmi so sídlom na území iných členských štátov, ako je Španielsko, zlučiteľné s voľným pohybom služieb, ktorý je zaručený článkom 49 ES a nasl.?

c) Je také vnútroštátne ustanovenie, akým je článok 5 ods. 3 kráľovského dekrétu č. 63/1995, ktorý ruší článok 18 ods. 3 dekrétu č. 2766/1967 a odstraňuje možnosť poistenca španielskeho verejného systému sociálneho zabezpečenia získať náhradu výdavkov na zdravotnú starostlivosť poskytnutú zdravotníckymi zariadeniami alebo odborníkmi so sídlom na španielskom území, pokiaľ mu verejný systém nemôže poskytnúť starostlivosť, na ktorú má nárok, v primeranom čase s ohľadom na jeho aktuálny zdravotný stav a pravdepodobný priebeh choroby, aj keď riadiaci orgán systému sociálneho zabezpečenia je v takom prípade povinný poskytnúť poistencovi súhlas s tým, aby sa nechal liečiť zdravotníckymi zariadeniami a odborníkmi so sídlom na území iných členských štátov, ako je Španielsko, zlučiteľné s ustanoveniami článkov 81 ES, 82 ES a 87 ES o hospodárskej súťaži?"

17. Písomné pripomienky predložili Španielsko, Belgicko, Cyprus, Fínsko, Írsko, Poľsko, Spojené kráľovstvo a Komisia. S výnimkou Belgicka a Fínska sa všetci títo účastníci konania zúčastnili na pojednávaní.

## IV — Prvá otázka

18. Podstatou prvej otázky položenej vnútroštátnym súdom je, či sa majú článok 22 ods. 1 písm. c), článok 22 ods. 2 a článok 36 nariadenia č. 1408/71 vykladať v tom zmysle, že poistenec, ktorý získal povolenie príslušnej inštitúcie odísť na územie iného členského štátu, aby tam dostal primeranú starostlivosť, má nárok na to, aby mu táto inštitúcia nahradila cestovné, ubytovacie a stravovacie výdavky na území tohto členského štátu.

*Pripomienky*

19. Španielska, fínska a cyperská vláda, vláda Spojeného kráľovstva a Írsko navrhujú Súdnemu dvoru, aby na prvú otázku odpovedal záporne. V podstate tvrdia, že článok 22 ods. 1 písm. c) bod i) priznáva nárok na vecné dávky vrátane, ako je tomu v prejednávanej veci, nároku na nemocničnú starostlivosť v inom členskom štáte poskytovanú na účet príslušnej inštitúcie členského štátu, v ktorom má poistenec bydlisko. Uvedené ustanovenie sa nevzťahuje na cestovné a ubytovacie výdavky a členský štát, v ktorom je dotknutá osoba poistená, teda nie je povinný znášať takéto výdavky. Španielska vláda dodáva, že rozsudok vo veci Leichtle [4] nie je možné v prejednávanej veci uplatniť. Na rozdiel od nemeckej právnej úpravy, španielske právne predpisy nepriznávajú nárok na náhradu cestovných, ubytovacích a stravovacích výdavkov, a to ani v prípadoch, kedy sa starostlivosť poskytuje v Španielsku.

20. Belgická vláda sa domnieva, že právo Spoločenstva nestanovuje nárok na náhradu dodatočných výdavkov, nebráni však členskému štátu, v ktorom sa starostlivosť poskytuje, aby takýto nárok priznal. V takomto prípade sa použijú právne predpisy členského štátu, v ktorom sa starostlivosť poskytuje, pokiaľ sadzby uplatňované členským štátom, v ktorom je pacient poistený, nie sú pre pacienta výhodnejšie. [5]

21. Poľská vláda sa domnieva, že o náhradu cestovných, ubytovacích a stravovacích výdavkov je možné žiadať v zmysle článku 22 nariadenia len v rozsahu, v akom takýto nárok na náhradu stanovuje vnútroštátna právna úprava. Dodáva, že z povinnosti členských štátov zabezpečiť účinné fungovanie systému vytvoreného článkom 22 nariadenia môže vyplývať povinnosť príslušnej inštitúcie takéto výdavky nahradiť.

22. Komisia odkazuje na rozsudky Súdneho dvora vo veci Kohl [6], Vanbraekel [7] a Inizan [8], pričom tvrdí, že články 22 a 36 nariadenia č. 1408/71 neukladajú príslušnej inštitúcii povinnosť priamo nahradiť dodatočné výdavky poistenej osobe. Z rozsudkov Leichtle [9] a Molenaar [10] však vyplýva, že článok 22 ods. 1 písm. c) ukladá inštitúcii členského štátu, v ktorom sa starostlivosť poskytuje, povinnosť nahradiť poistencovi takéto výdavky, keďže takéto výdavky je možné považovať za neoddeliteľnú súčasť vecných dávok v zmysle článku 22 ods. 1 písm. c). Inštitúcia členského štátu, v ktorom sa starostlivosť poskytuje, teda musí nahradiť tieto výdavky v súlade s jej uplatňovanými právnymi predpismi, ako keby bol poistenec poistený u nej. Príslušná inštitúcia musí potom nahradiť výdavky priamo inštitúcii členského štátu, v ktorom sa starostlivosť poskytuje, v súlade s podmienkami stanovenými v článku 36 nariadenia č. 1408/71.

4 — Rozsudok z 18. marca 2004, Leichtle, C-8/02, Zb. s. I-2641.

5 — Rozsudok z 12. júla 2001, Vanbraekel a i., C-368/98, Zb. s. I-5363, bod 53.

6 — Rozsudok z 28. apríla 1998, Kohll, C-158/96, Zb. s. I-1931.

7 — Rozsudok Vanbraekel a i., už citovaný v poznámke pod čiarou 5.

8 — Rozsudok z 23. októbra 2003, Inizan, C-56/01, Zb. s. I-12403.

9 — Rozsudok vo veci Leichtle, už citovaný v poznámke pod čiarou 4, bod 35.

10 — Rozsudok z 5. marca 1998, Molenaar, C-160/96, Zb. s. I-843, bod 31.

23. Komisia dodáva, že inštitúcie sociálneho zabezpečenia musia v súlade s článkom 10 ES a článkom 84 nariadenia č. 1408/71 spolupracovať s cieľom zabezpečiť, aby sa článok 22 ods. 1 písm. c) a článok 36 správne uplatňovali a aby sa tak v plnom rozsahu rešpektovali práva priznané poistencovi. Pokiaľ si teda inštitúcia členského štátu, v ktorom sa poskytuje starostlivosť, nesplnila riadne svoju povinnosť vyplývajúcu z článku 22, teda poskytnúť vecné dávky, a príslušná inštitúcia odmietla prispieť k splneniu uvedenej povinnosti, neskôr uvedená inštitúcia musí priamo nahradiť výdavky, ktoré vznikli poistencovi, bez toho, aby tým bola dotknutá prípadná zodpovednosť inštitúcie členského štátu, v ktorom sa starostlivosť poskytuje. [11]

*Posúdenie*

24. Po prvé je zjavné, osobitne zo štvrtého odôvodnenia, že cieľom nariadenia č. 1408/71 nie je harmonizovať právne predpisy členských štátov v oblasti sociálneho zabezpečenia, ale len vytvoriť systém koordinácie medzi inštitúciami rôznych členských štátov s cieľom prispieť k voľnému pohybu pracovníkov v rámci Spoločenstva. [12]

25. Článok 22 ods. 1 písm. c) nariadenia stanovuje, že poistenci môžu získať povolenie príslušnej inštitúcie členského štátu odísť na územie iného členského štátu, aby tam dostali ošetrenie primerané ich stavu. V takýchto prípadoch má dotknutá osoba podľa článku 22 ods. 1 písm. c) bodu i) nariadenia č. 1408/71 nárok na vecné dávky [13] poskytované v mene príslušnej inštitúcie inštitúciou miesta pobytu alebo bydliska v súlade s ustanoveniami právnych predpisov, ktoré uplatňuje táto inštitúcia tak, akoby bola u nej poistená. Dĺžka doby, počas ktorej sa dávky poskytujú, sa však spravuje právnymi predpismi príslušného štátu.

26. Článok 22 ods. 2 druhý pododsek stanovuje podmienky, kedy povolenie na poskytnutie starostlivosti v zahraničí nemožno odmietnuť: „Ak takéto ošetrenie patrí medzi dávky, ktoré stanovujú právne predpisy členského štátu, na území ktorého má dotknutá osoba bydlisko, a keď nemôže byť dotknutej osobe poskytnuté takéto ošetrenie v čase zvyčajne potrebnom pre obdržanie tejto starostlivosti na území členského štátu, kde ma bydlisko, s ohľadom na jej súčasný zdravotný stav alebo pravdepodobný ďalší priebeh ochorenia."

27. Je potrebné pripomenúť, že ktorýkoľvek členský štát môže vydať povolenie na liečbu v inom členskom štáte aj na oveľa širšom

11 — Rozsudok z 25. februára 2003, IKA, C-326/00, Zb. s. I-1703, body 51 a 61.

12 — Pozri tiež rozsudok z 9. júla 1980, Gravina, 807/79, Zb. s. 2205, bod 7; z 5. júla 1988, Borowitz, 21/87, Zb. s. 3715, bod 23; zo 7. februára 1991, Rönfeldt, C-227/89, Zb. s. I-323, bod 12, a z 19. marca 2002, Hervein a i., C-393/99 a C-394/99, Zb. s. I-2829, bod 50.

13 — Podľa článku 22 ods. 1 písm. c) bodu ii) má poistenec, ktorý získal povolenie, takisto nárok na peňažné dávky. Z už citovaného rozsudku vo veci Molenaar vyplýva, že „peňažné dávky sú v podstate dávky určené na vyrovnávanie straty príjmu pracovníka súvisiace s pracovnou neschopnosťou". Takéto dávky teda nie sú v prejednávanej veci relevantné.

základe. Nariadenie len uvádza, kedy takéto povolenie nemožno odmietnuť, žiadnym spôsobom však neobmedzuje prípady, kedy je možné povolenie vydať. [14]

28. Osobe, ktorá získala povolenie odísť do iného členského štátu, aby sa tam podrobila liečbe, sa vydá formulár E-112, ktorým sa potvrdzuje nárok na liečbu. [15] Z toho vyplýva, že pacient môže byť liečený v inom členskom štáte za rovnako výhodných podmienok, ako sú podmienky vzťahujúce sa na osoby, ktoré podliehajú právnym predpisom tohto členského štátu. [16] Vydaním formulára E-112 vzniká príslušnej inštitúcii členského štátu, v ktorom je dotknutá osoba poistená, záväzok nahradiť výdavky na liečbu príslušnej inštitúcii členského štátu, v ktorom sa starostlivosť poskytuje. [17] Výdavky sú obyčajne nahrádzané priamo príslušnému zariadeniu, v ktorom sa liečba poskytuje. Náhrada sa vypočíta na základe platných sadzieb stanovených právnymi predpismi členského štátu, v ktorom sa starostlivosť poskytuje. [18]

29. Z jasného znenia článku 22 nariadenia č. 1408/71 vyplýva, že nárok poistenca je obmedzený na zdravotnú starostlivosť počas dočasného pobytu v inom členskom štáte. Uvedené ustanovenie neupravuje otázku dodatočných výdavkov, akými sú cestovné, ubytovacie a stravovacie výdavky, ktoré vznikli v súvislosti s lekárskou starostlivosťou v zahraničí. Systém zavedený článkom 22 v spojení s článkom 36 nariadenia navyše umožňuje priamu náhradu medzi inštitúciami na základe sadzieb členského štátu, v ktorom sa starostlivosť poskytuje, len pokiaľ ide o výdavky na lekársku starostlivosť. Náhrada dodatočných výdavkov je teda záležitosťou vnútroštátneho práva. Náhrada takýchto výdavkov sa môže žiadať len v rozsahu, v akom nárok na náhradu existuje podľa vnútroštátneho práva.

30. Z rozsudku vo veci Leichtle [19] vyplýva, že pokiaľ právne predpisy určitého členského štátu umožňujú náhradu dodatočných výdavkov v súvislosti s lekárskou starostlivosťou poskytovanou na jeho území, rovnaké obmedzenia a podmienky by mali platiť pre liečbu v inom členskom štáte. V takom

14 — Rozsudok Vanbraekel a i., už citovaný, bod 31.

15 — Pozri rozsudok z 31. mája 1979, Pierik II (182/78, Zb. s. 1977, bod 15), v ktorom Súdny dvor konštatoval, že „vzhľadom na to, že výdavky súvisiace s dotknutou liečbou môžu byť vyúčtované príslušnej inštitúcii, ktorá vydala povolenie, inštitúcia členského štátu, kam dotknutá osoba cestuje, aby sa tam podrobila liečbe, musí po predložení povolenia takúto liečbu poskytnúť, aj keď podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje, takúto povinnosť nemá, ale má len právomoc ju poskytnúť".

16 — Rozsudky vo veci Vanbraekel a i., už citovaný, bod 32, a Inizan, už citovaný, bod 21.

17 — Náhradu výdavkov na liečbu medzi inštitúciami upravuje článok 36 nariadenia č. 1408/71 v spojení s článkom 93 nariadenia Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup na vykonávanie nariadenia č. 1408/71 (Ú. v. ES L 74, s. 1; Mim. vyd. 05/001, s. 83). Podľa článku 36 sú vecné dávky poskytované inštitúcii členského štátu, kde sa liečba poskytuje, v plnom rozsahu nahradené inštitúciou štátu, kde je dotknutá osoba poistená, v súlade s postupom stanoveným v článku 93 nariadenia č. 574/72. Pohľadávky a záväzky medzi inštitúciami sú vyrovnávané buď na základe preukázaných skutočných výdavkov, alebo paušálnou čiastkou, pokiaľ dotknuté členské štáty alebo príslušné orgány týchto štátov nestanovili iné metódy náhrady alebo nezrušili všetky náhrady medzi inštitúciami na ich území. Pozri tiež rozsudok IKA, už citovaný, bod 54.

18 — Vyplýva to zo znenia článku 22, ktorý stanovuje, že vecné dávky musia byť poskytované „inštitúciou pobytu alebo bydliska v súlade s ustanoveniami právnych predpisov, ktoré uplatňuje táto inštitúcia". Pozri tiež rozsudok Vanbraekel a i., už citovaný, bod 55.

19 — Rozsudok Leichtle, už citovaný v poznámke pod čiarou 4.

prípade rozsah povinnosti nahradiť dodatočné výdavky pacienta závisí od rozsahu jeho nároku podľa vnútroštátneho práva.

31. Vnútroštátny súd v prejednávanej veci uvádza, že je možné predstaviť si situáciu, kedy nutnosť odísť do iného členského štátu a zostať tam, vyplýva práve z neposkytnutia liečby príslušnou inštitúciou v prijateľnej lehote. Ide o situáciu, kedy má pacient nárok na liečbu v nemocnici v inom členskom štáte podľa článku 22 ods. 2 druhého pododseku.

32. V takejto situácii a pri neexistencii nároku opísaného v bode 30 by najspravodlivejším riešením bolo, aby členský štát, v ktorom je dotknutá osoba poistená, zabezpečil, aby poistenec, ktorý získal povolenie podľa článku 22 nariadenia č. 1408/71, mal naozaj možnosť liečiť sa mimo vnútroštátneho systému zdravotnej starostlivosti, na ktorý má nárok: inými slovami tento členský štát poskytne poistencovi pomoc, pokiaľ ide o cestovné, ubytovacie a stravovacie výdavky, ktoré mu nutne vzniknú pri liečbe mimo vnútroštátneho zdravotníckeho systému.

33. Ako je ale uvedené vyššie, takýto nárok na pomoc alebo náhradu nevyplýva z článku 22 nariadenia č. 1408/71. Prináleží samotným členským štátom, aby určili, či pacientovi poskytnú takúto pomoc, alebo či poskytnú náhradu určitých výdavkov, akými sú cestovné, ubytovacie a stravovacie výdavky.

34. Ďalej zastávam názor, že je nesporné, že také služby, akými je prevoz do zariadenia v špecializovanom zdravotníckom vozidle alebo pobyt v nemocnici a strava poskytovaná v nemocnici, sa musia považovať za neoddeliteľnú súčasť samotnej starostlivosti, teda za vecné dávky. Na všetky tieto služby sa vzťahuje článok 22 nariadenia.

35. Vzhľadom na vyššie uvedené sa domnievam, že Súdny dvor by mal na prvú otázku odpovedať v tom zmysle, že článok 22 ods. 1 písm. c), článok 22 ods. 2 a článok 36 nariadenia č. 1408/71 nemožno vykladať v tom zmysle, že poistenec, ktorý získal povolenie príslušnej inštitúcie odísť na územie iného členského štátu, aby tam dostal primeranú starostlivosť, má nárok na to, aby mu táto inštitúcia nahradila cestovné, ubytovacie a stravovacie výdavky na území tohto členského štátu.

## V — Druhá otázka

36. Vnútroštátny súd podmienil svoju druhú otázku tým, že Súdny dvor odpovie na prvú otázku v tom zmysle, že článok 22 ods. 1 písm. c) a článok 22 ods. 2 a článok 36

nariadenia č. 1408/71 priznávajú dotknutej osobe právo na náhradu cestovných, ubytovacích a stravovacích výdavkov.

37. Vzhľadom na to, že navrhujem, aby na prvú otázku odpovedal Súdny dvor záporne, nie je potrebné sa zaoberať druhou otázkou.

## VI — Tretia otázka

38. Podstatou tretej otázky položenej vnútroštátnym súdom je, či sa články 10 ES a 249 ES majú vykladať v tom zmysle, že bránia takým pravidlám členského štátu, akými sú tie sporné v konaní vo veci samej, ktoré obsahujú priaznivejšiu úpravu náhrady nákladov v situáciách, na ktoré sa vzťahuje článok 22 ods. 1 písm. a) nariadenia, ako v situáciách, na ktoré sa vzťahuje článok 22 ods. 1 písm. c).

*Pripomienky*

39. Španielska vláda tvrdí, že tretia otázka nemá žiadny vzťah ku konaniu vo veci samej.

40. Komisia usudzuje, že cieľom článku 22 nariadenia č. 1408/71 nie je úprava náhrady poskytovanej poistencom podľa platných predpisov v príslušnom členskom štáte. Článok 22 sa na takéto predpisy nevzťahuje a neobmedzuje právo príslušného členského štátu poskytnúť poistencovi dodatočné dávky podľa vnútroštátneho práva, ani nevyžaduje ich poskytnutie. Skutočnosť, že také pravidlá, aké sú sporné vo veci samej, upravujú náhradu cestovných, ubytovacích a stravovacích výdavkov za okolností uvedených v článku 22 ods. 1 písm. a), ale nie v prípadoch uvedených v článku 22 ods. 1 písm. c), nie je sama osebe v rozpore s článkom 22 nariadenia č. 1408/71 v spojení s článkami 10 ES a 249 ES.

41. Belgická vláda tvrdí, že skutočnosť, že členský štát umožní na základe svojho vnútroštátneho práva priznanie ďalších práv v situáciách, ktoré sa zhodujú s tými, ktoré sú uvedené v právnej úprave Spoločenstva, avšak vylúči získanie takýchto práv v prípadoch, kedy sa uplatní len právo Spoločenstva, nie je zlučiteľná s primárnymi a sekundárnymi predpismi Spoločenstva.

42. Poľská vláda, vláda Spojeného kráľovstva a Írsko zastávajú názor, že členský štát je povinný zabezpečiť, aby vnútroštátne právo žiadnym spôsobom nenarušovalo a ani neob-

medzovalo dostupnosť dávky pre osobu, ktorá by inak na ňu mala nárok podľa nariadenia. Cyperská vláda a vláda Spojeného kráľovstva dodávajú, že neexistuje žiadny rozpor s právom Spoločenstva, keďže vnútroštátne podmienky sa neuplatňujú odlišne v závislosti od toho, či je zdravotná starostlivosť poskytovaná v Španielsku alebo v inom členskom štáte, a preto nesťažujú získanie zdravotnej starostlivosti v iných členských štátoch ako v Španielsku.

43. Fínska vláda tvrdí, že z článkov 10 ES a 249 ES nemožno vyvodiť záver, že vnútroštátny zákonodarca má nejakú povinnosť priznať poistencovi, na ktorého sa vzťahuje pôsobnosť článku 22 ods. 1 písm. c), nárok na náhradu výdavkov spojených s jeho liečbou.

*Posúdenie*

44. Ako už bolo uvedené vyššie, článok 22 nariadenia č. 1408/71 neupravuje otázku dodatočných výdavkov, akými sú cestovné, ubytovacie a stravovacie výdavky, ktoré vznikli v súvislosti s lekárskou starostlivosťou v zahraničí. Z toho vyplýva, že článok 10 ES [20] a ani článok 249 ES [21] nebránia tomu, aby vnútroštátne právne predpisy priznávali dávky vo väčšom rozsahu, ako stanovuje nariadenie č. 1408/71.

45. Prináleží teda výlučne členským štátom, aby určili, či prijmú ďalšie ustanovenia priznávajúce nárok na náhradu určitých výdavkov alebo nie.

46. Skutočnosť, že vnútroštátne právne predpisy obmedzujú možnosť náhrady výdavkov na jediný prípad, a to na prípad bezprostrednej, životne dôležitej naliehavosti, a rušia tak právo na náhradu z dôvodov bezdôvodného odmietnutia schváliť starostlivosť, na veci nič nemení. Ako správne poznamenáva Írsko, skutočnosť, že sa vnú-

20 — Podľa článku 10 ES, ktorý zakotvuje zásadu lojálnej spolupráce, sú členské štáty povinné zabezpečiť vykonanie nariadení.

21 — Podľa článku 249 druhého odseku ES majú nariadenia všeobecnú platnosť a sú priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch. Vzhľadom na ich povahu a miesto v systéme prameňov práva Spoločenstva teda nariadenia môžu priznávať jednotlivcom práva, ktorá sú vnútroštátne súdy povinné chrániť. Priama uplatniteľnosť nariadenia znamená, že jeho nadobudnutie účinnosti a jeho uplatnenie v prospech alebo neprospech osôb, na ktoré sa vzťahuje, nezávisí od žiadneho vnútroštátneho vykonávacieho opatrenia. Na základe povinností vyplývajúcich zo Zmluvy, ktoré boli prijaté pri ratifikácii, sú členské štáty povinné nebrániť priamemu účinku inherentnému nariadeniam a iným normám práva Spoločenstva. Striktné plnenie tejto povinnosti je nutnou podmienkou súčasného a jednotného uplatňovania predpisov Spoločenstva na celom území Spoločenstva (rozsudok z 10. októbra 1973, Fratelli Variola, 34/73, Zb. s. 981, body 8 a 10). Vnútroštátne súdy, ktorých úlohou je uplatňovať ustanovenia práva Spoločenstva v rámci svojej pôsobnosti, musia zabezpečiť ich úplnú účinnosť (pozri najmä rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, Zb. s. 629, bod 16; z 19. júna 1990, Factortame a i., C-213/89, Zb. s. I-2433, bod 19, a z 20. septembra 2001, Courage a Crehan, C-453/99, Zb. s. I-6297, bod 25).

troštátny zákonodarca rozhodol priznať dodatočnú dávku osobe, ktorá sa dovoláva práva podľa článku 22 ods. 1 písm. a), aj keď takáto dávka nie je súčasťou povinnosti členského štátu podľa článku 22 ods. 1 písm. a), nepredstavuje prekážku výkonu práva dotknutej osoby podľa článku 22 ods. 1 písm. c).

47. Vzhľadom na vyššie uvedené usudzujem, že by Súdny dvor mal na tretiu otázku odpovedať v tom zmysle, že články 10 ES a 249 ES nebránia takým pravidlám členského štátu, akými sú tie sporné vo veci samej, ktoré obsahujú priaznivejšiu úpravu náhrady výdavkov v situáciách, na ktoré sa vzťahuje článok 22 ods. 1 písm. a), ako v situáciách, na ktoré sa vzťahuje článok 22 ods. 1 písm. c).

## VII — Štvrtá otázka

48. Podstatou štvrtej otázky položenej vnútroštátnym súdom je, či sa články 12 ES, 49 ES, 81 ES, 82 ES a 87 ES majú vykladať v tom zmysle, že bránia takým ustanoveniam členského štátu, akými sú ustanovenia sporné v prejednávanej veci, ktoré odstraňujú možnosť poistenca v rámci španielskeho verejného systému sociálneho zabezpečenia získať náhradu výdavkov na zdravotnú starostlivosť poskytnutú zdravotníckymi zariadeniami alebo odborníkmi so sídlom na španielskom území, ktorí nie sú súčasťou španielskeho systému sociálneho zabezpečenia.

*Pripomienky*

49. Španielska vláda sa domnieva, že štvrtá otázka nemá žiadny vzťah ku konaniu vo veci samej. Vláda Spojeného kráľovstva s tým súhlasí. Podľa tejto vlády so zreteľom na skutkové okolnosti je problém uvedený v štvrtej otázke čisto hypotetický.

50. Cyperská a fínska vláda a Írsko v podstate tvrdia, že právo Spoločenstva sa nevzťahuje na situáciu, kedy osoba s bydliskom v Španielsku žiada o zdravotné služby španielskeho súkromného poskytovateľa starostlivosti, keďže neexistuje žiadny cezhraničný prvok. Navyše tvrdia, že články 81 ES, 82 ES a 87 ES sa nemôžu vzťahovať na také legislatívne opatrenia, akými sú tie sporné v prejednávanej veci.

51. Belgická vláda tvrdí, že situácia opísaná v štvrtej otázke je zlučiteľná s článkom 49 ES a že žiadnym spôsobom nie je narušená súťaž vo vzťahu k súkromným poskytovateľom starostlivosti v Španielsku, ktorí nie sú súčasťou systému poistenia, alebo vo vzťahu k španielskym súkromným poskytovateľom starostlivosti.

52. Poľská vláda zastáva názor, že články 82 ES a 86 ES by sa porušili, ak by sa preukázalo, že obmedzenie slobody poskytovať zdravotné služby poškodzuje pacientov a pokiaľ by dominantné postavenie orgánov

verejnej zdravotnej starostlivosti v Španielsku mohlo ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi, čo by platilo, ak by zdravotná starostlivosť poskytovaná súkromnými lekármi mohla mať vplyv aj na štátnych príslušníkov iných členských štátov.

53. Komisia sa domnieva, že so zreteľom na skutkové okolnosti nie sú španielske právne predpisy v rozpore s článkami 12 ES, 49 ES, 81 ES, 82 ES a 87 ES.

*Posúdenie*

54. Podľa ustálenej judikatúry prináleží výlučne vnútroštátnemu súdu, ktorému bol spor predložený a ktorý musí prevziať zodpovednosť za prijatie súdneho rozhodnutia, aby s ohľadom na konkrétne okolnosti veci posúdil tak nevyhnutnosť prejudiciálneho rozhodnutia pre vydanie svojho rozsudku, ako aj relevantnosť otázok, ktoré položí Súdnemu dvoru.[22] Súdny dvor však dospel k záveru, že odmietnutie rozhodnutia o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom je možné, pokiaľ je zjavné, že výklad alebo posúdenie platnosti predpisu Spoločenstva, o ktoré žiada vnútroštátny súd, nemajú žiadny vzťah k existencii alebo predmetu sporu vo veci samej, pokiaľ ide o hypotetický problém, alebo tiež pokiaľ Súdny dvor nemá k dispozícii podklady o skutkovom a právnom stave, ktoré sú potrebné na riadne zodpovedanie položených otázok.[23]

55. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že podstatou otázky vnútroštátneho súdu je, či situácia, kedy zdravotnícke zariadenia alebo odborník so sídlom na španielskom území, ktorý nie je súčasťou systému sociálneho zabezpečenia, nemá právo na poskytnutie zdravotnej starostlivosti osobe poistenej v rámci systému sociálneho zabezpečenia, hoci jej zdravotná starostlivosť môže byť poskytnutá zdravotníckym zariadením alebo odborníkom so sídlom v inom členskom štáte, je v rozpore s článkami 12 ES, 49 ES, ako aj článkami 81 ES, 82 ES a 87 ES.

56. Konanie vo veci samej sa však netýka danej otázky, ale týka sa otázky, či pán Herrera, ktorý žiada o náhradu cestovných, ubytovacích a stravovacích výdavkov pre seba a pre rodinného príslušníka, ktorý ho sprevádza v súvislosti s nemocničnou starostlivosťou v Paríži, má nárok na takúto náhradu.

57. Na štvrtú otázku preto nie je potrebné odpovedať.

22 — Rozsudok z 15. decembra 1995, Bosman, C-415/93, Zb. s. I-4921, bod 59.

23 — Pozri najmä rozsudok z 13. júla 2000, Idéal tourisme, C-36/99, Zb. s. I-6049, bod 20.

## VIII — Návrh

58. Zastávam preto názor, že na otázky položené Tribunal Superior de Justicia de Cantabria by mal Súdny dvor odpovedať takto:

1. Článok 22 ods. 1 písm. c), článok 22 ods. 2 a článok 36 nariadenia č. 1408/71 nemožno vykladať v tom zmysle, že poistenec, ktorý získal povolenie príslušnej inštitúcie odísť na územie iného členského štátu, aby tam dostal primeranú starostlivosť, má nárok na to, aby mu táto inštitúcia nahradila cestovné, ubytovacie a stravovacie výdavky na území tohto členského štátu.

2. Články 10 ES a 249 ES nebránia takým pravidlám členského štátu, akými sú tie sporné vo veci samej, ktoré obsahujú priaznivejšiu úpravu náhrady výdavkov v situáciách, na ktoré sa vzťahuje článok 22 ods. 1 písm. a), ako v situáciách, na ktoré sa vzťahuje článok 22 ods. 1 písm. c).